WYNIA'S WEEK

Vijf tips voor de formerende partijen om de belastingen te vereenvoudigen

Posted on 31 januari 2024 by Menno Tamminga

Belastingplichtigen zijn net mensen. Zij steunen in grote meerderheid de afschaffing van ondoelmatige, dure of overbodige fiscale regelingen. Totdat… totdat het over regelingen gaat waar zijzelf ook profijt van hebben. Dan dalen de percentages met bijval.

Maar omdat er voor vereenvoudiging genoeg steun is onder burgers is het een gemiste kans als de formerende partijen voor het volgende kabinet dat onderwerp laten liggen. Belasting betalen zal nooit een populaire bezigheid worden, maar vereenvoudiging is een kans voor open doel. Het is boter-bij-de-vis-politiek waar centrum-rechtse en populistische partijen brood in moeten zien. Ter linkerzijde kijken partijen juist naar extra overheidsuitgaven, niet naar belastingpolitiek met lagere tarieven.

Belastingbetalers zijn burgers met stemrecht

De bedragen waar het om gaat zijn kolossaal. De totale opbrengst van belastingen (BTW, inkomstenbelasting) en premies (zorg, AOW) raamt het ministerie van Financiën dit jaar op 402.943.000.000 euro. Gezien dat bedrag is het niet vreemd dat het ministerie zo nu en dan laat onderzoeken wat u vindt van belastingen. En of u nog wensen heeft.

Vorige week stuurde het ministerie de uitkomsten van het laatste onderzoek naar de Tweede Kamer. Belastingbetalers zijn geen klanten, maar burgers met stemrecht. Dat maakt de uitkomsten politiek relevant.

Wat u wilt is duidelijk en vrij constant, blijkt uit een vergelijking met eerdere onderzoeken. Prioriteit 1: eenvoud, eenvoud, eenvoud. Bijna driekwart van de ondervraagden wil dat, waarbij een aanzienlijk aantal mensen zelfs zegt: absoluut noodzakelijk. Hoe zou de vereenvoudiging eruit moeten zien? Een overweldigende meerderheid (78 procent) vraagt bijvoorbeeld om inzicht in de winst van een extra uur werken. Wat levert het netto op? Gezien de tekorten op de arbeidsmarkt en de roep van werkgevers en ministers dat deeltijdwerkers meer uren maken, is deze behoefte aan duidelijkheid niet te negeren.

Nog een uitkomst die moet aanzetten tot politieke actie. Het verbeterpunt van het belastingstelsel met de meeste fans is deze: werken moet meer lonen. Werknemers moeten netto meer overhouden. Dat vindt 46 procent. Onder de mensen in loondienst is dat zelfs 54 procent.

Big bang

Aan de formatietafel moeten de partijen ook letten op een ander recent onderzoek. Het Centraal Planbureau (CPB) onderzocht eind vorig jaar de gevolgen van zes substantiële fiscale wijzigingen. Dat gaat van één uniform BTW-tarief, in plaats van het huidige hoge en lage tarief, tot het afschaffen van subsidies voor een eigen woning en hogere belastingtarieven op het ondernemingsvermogen in box 2.

Als je de zes wijzigingen in één keer uitvoert, zeg maar: een fiscale *big bang,* gaat tweederde van de huishoudens er (enigszins) op vooruit. Deze invalshoek van het CPB van een ambitieuze ommezwaai moet politieke partijen inspireren. Waarom?

Het is meer dan twintig jaar geleden dat de laatste grote belastingherziening werd uitgevoerd onder leiding van Gerrit Zalm en Willem Vermeend, respectievelijk toenmalig VVD-minister en PvdA-staatssecretaris op Financiën. Inmiddels kraakt hun stelsel. Dat zie je in de uitvoering (de toeslagen 'kerstboom'), de uitgangspunten (de afwijzing door de rechter van vermogensbelastingtarieven) en de onmacht om dat falen op te lossen

Vijf punten plan

Hoe zou mijn vijf punten plan voor de formatietafel eruit zien? Het is nog geen half A4-tje, want wie wil vereenvoudigen moet beginnen met prioriteiten stellen.

1. Ga niet piekeren en pokeren over kleine wijzigingen, maar pak zoals het CPB juist de grote thema's. Daar is serieus geld te verdienen. Bij een belastingherziening gaan de meeste burgers er in sommige opzichten op vooruit, maar bij andere regelingen misschien juist op achteruit. Hoe breder de aanpak, hoe gemakkelijker de uitruil tussen deze voor- en nadelen is.

2. Vereenvoudigen is niet alleen populair bij kiezers, maar is ook slim beleid. Het biedt de overbelaste Belastingdienst nieuw perspectief. Minder uitvoeringskosten. Minder kans voor de volgende staatssecretaris van Financiën op een uitglijer. Een eenvoudiger systeem dwingt fiscale adviseurs om te zien naar ander werk dat maatschappelijk productiever is. Jammer, maar het is niet anders.

3. Kijk niet alleen naar wat een belastingherziening oplevert, maar ook naar hoe de eventuele opbrengst wordt teruggegeven aan de burger, is het advies dat het CPB meegeeft. Neem de rente-aftrek en het huurwaardeforfait op eigen woningen. Als je dat afschaft, levert dat miljarden op. De maatregel treft de midden- en hogere inkomens, want zij domineren het eigen woningbezit. Het scheelt enorm in hun belastingdruk hoe je de opbrengst 'terugsluist'. Daarbij lijkt de teruggave via lagere inkomstenbelastingtarieven gemiddeld genomen per saldo geen grote wijzigingen op te leveren in de belastingdruk, maar kijk je voorbij het gemiddelde dan zijn er voor veel mensen (kiezers) zeker de nodige negatieve gevolgen.

Control-alt-delete

4. Daarop aansluitend: burgers zijn enthousiast over vereenvoudigingen, maar hun

animo daalt bij herzieningen die ten koste gaan van belastingregelingen waarvan zij zelf gebruik maken. Dat hoeft geen reden te zijn om alles bij het oude te laten. Uit het publieksonderzoek blijkt namelijk ook dat men met enige vorm van compensatie de herziening accepteert.

5. Compensatie kost geld. Dus waar haalt het volgende kabinet het geld vandaan gezien de stagnerende economie? Er zijn meer dan honderd belastingvoordelen (aftrekposten, vrijstellingen, heffingskortingen en verlaagde tarieven) die dit jaar samen 163 miljard euro kosten. De meeste regelingen zijn niet recent geëvalueerd of niet effectief voor het doel dat zij nastreven. Dat is de makke van het belastingsysteem: goed georganiseerde belangengroepen weten in de lobbycratie de weg in Den Haag. De inbox van informateur Ronald Plasterk zal inmiddels overvol zitten met lobbybrieven dat hún aftrekpost/regeling niet mag verdwijnen. Mijn tip: control-alt-delete.

Menno Tamminga *is economisch columnist van Wynia's Week. Eerder was hij redacteur en columnist van Het Financieele Dagblad en van NRC Handelsblad.*

Wynia's Week *wordt mogelijk gemaakt door de vrijwillig betaalde abonnementen van de lezers. Doet u al mee? Doneren aan Wynia's Week kan* ***HIER****. Hartelijk dank!*